

НОВИ САД - Догодило се на данашњи дан. 1929 - Рођен је Милорад Павић, српски књижевник и научник, академик и члан низа међународних научних и литерарних асоцијација. Његов "Хазарски речник" донео му је глобалну популарност. Био је професор Филозофског факултета у Новом Саду и Београду, с основним интересовањима везаним за историју културе Срба, посебно за српску књижевност барока, класицизма и предромантизма. И поред великог значаја његових научних радова постао је познат захваљујући позним књижевним радовима. Превођен је широм света, на више од 30 језика.

Данас је уторак, 15. октобар, 288. дан 2019. До краја године има 77 дана.

70. п.н.е. - Рођен је римски писац Публије Вергилије Марон, творац дела у којима је величао римску прошлост. Вековима је био узор европским песницима. У јуначком епу "Енеида", писаном 11 година по угледу на Хомера, описао је тројанског јунака Енеју који је после дугих лутања и борби доспео у Лацијум (област јужно од Тибра) и постао родоначелник Римљана. Остала дела: "Пастирске песме" (еклоге), "Песме о пољопривреди" (георгике).

1529 - Турски султан Сулејман II одустао је од опсаде града Беча.

1542 - Рођен је могулски цар Абу ул Фат Целалудин Акбар, један од највећих владара Индије, који је покорио побуњене државе Гуџарат и Кашмир и освојио Авганистан. Био је велики реформатор, настојао је да сједини поданике различитих вера и раса и укинуо је ропство.

1582 - У Шпанији, Португалу и папској држави у Италији почела је примена календара папе Гргура XIII. Према савету астронома, папа је реформисао Јулијански календар, заснован на Сунчевој години од 365 дана и шест сати, у којем је година дужа од Сунчеве 11 минута и 14 секунди и сваких 128 година појављивао се дан "вишка". Та разлика је уклоњена тако што је после четвртка 4. октобра 1582. наредни дан рачунат као петак 15. октобар. Година Грегоријанског календара ипак је дужа од природне 12 секунди, али ће цео дан разлике бити достигнут тек после 3.320 година.

1608 - Рођен је италијански физичар и математичар Еванђелиста Торичели, проналазач живиног барометра, тзв. Торичелијеве цеви. Утврдио је и закон о истицању течности из суда, усавршио телескоп и конструисао прост микроскоп. Кад је Галилео Галилеј ослепео био му је секретар, а после Галилејеве смрти наследио је његову катедру.

1814 - Рођен је руски писац Михаил Јурјевич Љермонтов.

Страдао је у двобоју у кавкаској бањи Пјятигорск. Иако је погинуо врло млад његово дело сведочи о високој зрелости. Дела: роман "Јунак нашег доба", драма "Маскарада", поеме "Демон", "Мцири", "Песма о трговцу Калашникову", песме "Облаци", "Мисао", "Пророк", "Димискија", "Отаџбина", "Бородино".

1815 - Четири месеца после пораза његове армије у бици код Ватерлоа, прогнани француски цар Наполеон I стигао је на острво Света Јелена у Атлантском океану, на којем је умро 1821.

1817 - Умро је пољски национални јунак Тадеуш Анжеј Бонавентура Кошћушко, учесник у америчком Рату за независност и ађутант Џорџа Вашингтона, првог председника САД. По повратку у Пољску подигао је устанак против Руса, али је његова војска поражена у

октобру 1794. у бици код Мацјејовица, а он је рањен и заробљен. Пуштен је на слободу 1796. под условом да се одрекне акција против Русије и умро је у Швајцарској.

1844 - Рођен је немачки филозоф Фридрих Ниче. У раној фази под утицајем је Шопенхауеровог учења (дело "Рођење трагедије из духа музике") доцније ствара сопствени систем. Један је од најжешћих критичара западне културе и хришћанства.

Површна тумачења сврстала су га међу претече нацизма, што озбиљни теоретичари одбацују. Дела: "Тако је говорио Заратустра", "Воља за моћ" (постхумно сабране његове мисли), "С оне стране добра и зла", "Сумрак идола", "Људско, сувише људско", "Генеалогичка морала", "Ече хомо", "Радосна наука", "Несавремена разматрања".

1894 - Француски официр јеврејског порекла Алфред Драјфус ухапшен је под оптужбом за велеиздају, чиме је почела афера која је годинама потресала Француску. Без доказа је осуђен на доживотну робију, али је после великог негодовања јавности и снажног иступа писца Емила Золе откривен прави кривац, а Драјфус је рехабилитован.

1917 - Наводна немачка шпијунка у Првом светском рату Холанђанка Мата Хари стрељана је у близини Париза.

1928 - Немачки дирижабл "Граф Цепелин" обавио је први комерцијални лет преко Атлантика.

1945 - Председник владе "вишијевске Француске" у Другом светском рату Пјер Лавал убијен је, на основу судске пресуде, због издаје земље.

1946 - Немачки ратни злочинац Херман Геринг извршио је самоубиство у затворској ћелији дан пре него што је, на основу пресуде Међународног суда у Нирнбергу за ратне злочине, требало да буде погубљен.

1949 - У Мађарској су после монтираног стаљинистичког судског процеса као "титоисти" погубљени Ласло Рајк, Тибор Соњи и Андраш Салаи.

1964 - Совјетски лидер Никита Хрушчов је збачен, а сутрадан је званично саопштено да је сам изразио жељу да се повуче, чему је "удовољено с обзиром на његове године и слабо здравствено стање". Први секретар Комунистичке партије постао је Леонид Брежњев, а председник владе Алексеј Косигин.

1987 - У државном удару је убијен председник Буркине Фасо (бивша Горња Волта, од 1960. до 1984.) капетан Томас Санкара, а шеф државе је постао капетан Блез Компаоре. До деколонизације 1960. Горња Волта је била саставни део Француске Западне Африке.

1989 - Умро српски писац Данило Киш, члан САНУ.

Дипломирао је светску књижевност у Београду. Био је драматург позоришта "Атеље 212" и лектор за српски језик у Стразбуру, Бордоу и Лилу. Дела: романи "Псалам 44", "Мансарда", "Башта, пепео", "Пешчаник", "Гробница за Бориса Давидовича", приповетке "Рани јади", "Енциклопедија мртвих", драма "Електра 70", полемички спис "Час анатомије".

1990 - Совјетски председник Михаил Горбачов добио је Нобелову награду за мир.

1991 - Скупштина БиХ, у крњем саставу, односно посланици СДА и ХДЗ усвојили су Меморандум о сувереној Босни и Херцеговини. До проглашења је дошло насупрот уставима Југославије и БиХ и противно вољи једног од три конститутивна народа БиХ. Српски посланици претходно су напустили заседање након указивања на нелегалност оваквог поступка. Преостали посланици одбацили су тада Београдску иницијативу, према којој је требало да БиХ, после отцепљења Словеније и Хрватске, остане у саставу Југославије.

1993 - Јужноафричком председнику Фредерику Вилхелму де Клерку и вођи Афричког

националног конгреса Нелсону Мандели додељена је Нобелова награда за мир као признање за окончање режима апартхејда и стварање основа за развој демократије у Јужној Африци.

1995 - На референдуму у Ираку председник Садам Хусеин је, као једини кандидат, добио готово стопроцентну подршку да и наредних седам година предводи државу.

1997 - Побуњеници у Републици Конго (бивши Француски Конго) ушли су у главни град Бразавил, збацивши после четворомесечног грађанског рата председника Паскала Лисубу, а на власт се вратио бивши председник Денис Сасу Нгуесо.

2003 - Кина је успешно лансирала први космички брод с људском посадом и тако постала трећа земља која је послала човека у свемир, 42 године после историјског лета Јурија Гагарина. У орбиту око Земље с космодрома Ћингуан у пустињи Гоби лансиран је брод "Шенџоу - 5" с астронаутом Јангом Ливеијем (38).

2010 - У Алпима, кроз масив Готхард, у Швајцарској, пробијен је најдужи тунел у свету, укупне дужине 57 километара. Радови на пробијању тунела почели су 1993. а планови су започети још половином 20. века. Изградња тунела "Готхард Базе" укупно је процењена на седам милијарди евра.

2013 - Швајцарска је, потписавши међународни споразум о борби против утаје пореза, укинула банкарску тајност, чиме је означен крај специфичне позиције банкарских рачуна у тој земљи.

Швајцарска, која је дуго била финансијски рај, налазила се под великим притиском до потписивања споразума и у тој земљи постоји велика забринутост да ће тај чин угрозити интегритет и репутацију њених финансијских институција.